

KONINGSMOORD
OP HET LOO

Men kan in Nederland veel kwaad zeggen van Jezus Christus, van de Heilige Geest, zelfs van de goede God, zonder dat iemand het U ernstig kwalijk neemt. Maar het Huis van Oranje staat enige sporten hoger in de openbare mening.

(A.W.P. Weitzel, minister van Oorlog)

Old secrets aren't secret; old secrets are history.

(Jill Lepore in *The New Yorker*, June 24, 2013)

De geschiedenis leert hoe men haar vervalst.

(Stanislaw Jerzy Lec, Pools satiricus)

F R A N S P E E T E R S

KONINGSMOORD OP HET LOO

'OP DOORVERTELLEN STAAT DE STRAF DES DOODS'
GEHEIMEN ROND DE DOOD VAN KONING WILLEM II

JUST
PUBLISHERS

2e druk

Auteur Frans Peeters
Copyright © 2022 Frans Peeters | Just Publishers BV
Uitgever Hans van Maar

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestanden of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Just Publishers BV.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm, digital files or any other means, without written permission from
Just Publishers BV.*

Omslag Koning Willem II, schilderij uit 1840
door J.A. Kruseman (1804 – 1862)
Omslagontwerp Ben Gross
Opmaak Studio Spade, Voorthuizen
Redactie Tekstbureau Tempelier
Productie Hanzeboek

ISBN 97890 8975 634 3

NUR 600

WWW.JUSTPUBLISHERS.NL

Inhoud

Voorwoord – Een onverschrokken baron	6
I. Een onvermoede geschiedenis uit het land van de bodemloze doofpotten	22
II. Journalistiek tijdens de orangistische dictatuur	28
III. “Vindt U hem niet precies een gek?”	52
IV. De dood van een gouverneur	77
V. De dood van de koning	100
VI. Een meningsverschil over een erfenis	127
VII. “Wat moet ik nu doen?”	142
VIII. Verwarring, angst, brochures	186
IX. Koning Gorilla	203
X. ‘Historische’ versies	229
Nawoord	236
Bijlage I – Chronologie van een reconstructie	245
Bijlage II – Dramatis personae	257
Bijlage III – Regering	261
Bijlage IV – Hofhouding	262
Bijlage V Journalisten	263
Literatuur	266
Personenregister	272
Woord van dank	286

Voorwoord – Een onverschrokken baron

‘De kroonprins van toen, dat was dus de latere koning Willem III, gaf een feest op Het Loo en liet blote meisjes dansen op de statietrap. Helemaal onverwacht verscheen in het geroezemoes plotseling zijn vader, de koning, bovenaan de trap. De kroonprins, die aangeschoten was, trok zijn revolver en schoot hem pardoes dood.’

Deze passage staat in een boek dat ik in 1998 aantrof in mijn postvak op de redactie van het dagblad *Het Parool*. In de zomer van dat jaar bereidde de directie van de Nieuwe Kerk in Amsterdam een tentoonstelling voor over het leven van koningin Wilhelmina. Met *Het Parool*, toen nog de meest gelezen krant in Amsterdam, was afgesproken dat er een bijlage zou verschijnen, gewijd aan het leven van de vorstin die honderd jaar eerder in diezelfde kerk was ingehuldigd. Bezoekers van de tentoonstelling zouden de bijlage gratis ontvangen, bij wijze van aardigheidje.

Er was mij gevraagd enkele bijdragen te leveren aan het project. Toen de redactie bij de post een boek aantrof over het hofleven in Wilhelmina’s tijd, lag het dan ook voor de hand dat in mijn postvakje te deponeren.

De *Roman Hagois*, zo heette het boek, bleek een curieus werk van de hand van Homme Ernstma. De inleiding is in het Fries geschreven, verder bedient Ernstma zich van degelijk, sierlijk Nederlands, doorspekt met Duitse en vooral Franse volzinnen. Een deel van de

Haagse bovenlaag sprak voor de oorlog een plechtig soort Frans: het *Hagois*, waarnaar de titel van de *Roman* verwijst.

De *Roman* schetst een even openhartig als ontluisterend beeld van een universum dat lang verborgen is gebleven: het calvinistische, nogal treurige hof in Den Haag en Apeldoorn ten tijde van Willem III, Emma en Wilhelmina. Een zijdelingse rol in het boek speelt de dood van Wilhelmina's grootvader, Willem II. Zijn zoon, even later koning Willem III, had hem doodgeschoten.

Willem II, de derde Nederlandse koning na Lodewijk de Goede (Napoleon) en Willem I, bleef tot voor kort enigszins geheimzinnig. Het beeld dat van hem wordt overgeleverd, is in de loop van de tijd ijverig bijgekleurd. Pas rond de laatste eeuwwisseling, honderdvijftig jaar na zijn dood, heeft Nederland bijvoorbeeld officieel kunnen vernemen dat hij biseksueel was. Dat gebeurde alleen omdat uit een document dat uit het Koninklijk Huisarchief was opgediept, deze voor negentiende-eeuwers huiveringwekkende geaardheid onomstotelijk bleek.¹

Eerdere berichten in die richting deden gezagsgetrouwe journalisten en historici stevast af als 'riooljournalistiek' – hoewel ze al

1 Hermans en Hooghiemstra vonden in het Koninklijk Huisarchief een notitie van minister Van Maanen van Justitie aan Willem I uit 1819, waarin hij de koning waarschuwde dat de prins van Oranje, de latere Willem II, werd gehanteerd: "Om half twee ben ik aan 't paleis geweest, en een half kwartier daarna bij Zijne Maj. geroepen; – welke mij met de grootste aandoening kennis heeft gegeven van ouvertures hem door ZKH de prins van Oranje gedaan, aangaande zeer hooggaande bedreigingen ter verkrijging of afpersing van een som van f.63.000 – hierop in substantie neerkomend: zo mijn geheugen mij getrouw is – dat aan de Prins, enige dagen geleden, met de post was toegekomen een brief, getekend A.Vermeulen – mij door Z.M. ter lectuur overgegeven – strekkende tot kennisgeving, dat de schrijver bij toeval ontdekt had, dat een of meer personen van voornemen waren, om aan de natie openbaar te maken zekere schandelijke en onnatuurlijke lusten van ZKH waarvan zij de bewijzen hadden, ten einde zo ZKH van de troon te verwijderen en die over te brengen op Prins Frederik [...]." Hermans II, pagina 119 e.v. Zie ook: Van Zanten pagina 268-275 – de negentiende-eeuwse spelling is gemoderniseerd.

lang niet meer leefden onder de dwingende morele opvattingen van de eerste helft van de negentiende eeuw.

Nog niet zo lang geleden schilderde men Oranjevorsten onveranderlijk als onberispelijk (en bekwaam) af, ook lang na hun overlijden. Wat er zich werkelijk afspeelde aan het hof diende verborgen te blijven achter zo hermetisch mogelijk gesloten deuren. Gediensstige historici en journalisten waren daarvoor even onontbeerlijk als vanzelfsprekend.

Rond de dood van Willem II hangen nog steeds sluiers van raadselachtigheid en geheimzinnigheid. Betrouwbare getuigen zijn er niet. Volgens de officiële geschiedschrijving waren bij het overlijden van de koning zijn beide adjudanten, twee kamerdienaren en een arts aanwezig. Verder niemand. *Zelfs zijn echtgenote, koningin Anna Paulowna, is de toegang tot zijn sterfbed ontzegd.*² Als er iets in scène moest worden gezet, is dat effectief gebeurd.

De koning zou op 17 maart 1849 in Tilburg zijn gestorven aan de gevolgen van geweld. Over de aard van dat geweld verschillen de bronnen van mening. Als doodsoorzaak noemen de meesten een beroerte als gevolg van ongelukken van uiteenlopende aard. Maar ook het verhaal over een aanslag op de koning met fataal gevolg, uitgevoerd door zijn zoon Willem, leidt een even hardnekkig als besmuikt leven.

Deze laatste versie treft men aan in de *Roman Hagois*. Kort samengevat beweert de schrijver dat Willem II op paleis Het Loo bij Apeldoorn tijdens een schietpartij is gedood en vervolgens naar Tilburg overgebracht. Daar is, na een in scène gezette doodstrijd achter gesloten deuren, officieel de dood vastgesteld. Schutter was

² Abbink, pagina's 105 en 108.

de dronken kroonprins. Hij is vrijwel onmiddellijk na het fatale schot naar de toenmalige zeehaven Harderwijk gevluht en vandaar naar Engeland gebracht.

In de nasleep van die geschiedenis zijn volgens de *Roman* pogingen ondernomen om koningin Wilhelmina te chanteren met de schietpartij.

Ook zouden tijdens haar regering en die van haar dochter Juliana drie aanslagen zijn gepleegd, waarvan twee met dodelijke afloop, met de bedoeling de koningsmoord geheim te houden. Bij zulke aanslagen had de Haagse hoofdcommissaris van politie, François van 't Sant, een vertrouweling van Wilhelmina, een doorslaggevende rol gespeeld.

Een kroonprins die zijn vader, de koning, doodt – dat is Shakespeareans! Zoiets heeft niets vandoen met een Willem-Alexander die op Koningsdag met oranje toiletputten staat te smijten, of met de eindeloze, door de Rijksvoorlichtingsdienst bereedde reeks vakantiekiekjes van het koninklijk gezin. Een koningsmoord hoort thuis in een klassieke monarchie van ponjaarden, guillotines en gifmengers. Om de Grote Schrijver Gerard Reve te parafrazeren: *een monarchie zonder koningsmoord, daar hebben wij niks aan. Zo'n monarchie hebben wij thuis ook.*

Mijn nieuwsgierigheid was gewekt.

De *Roman Hagois* (in het vervolg: de *Roman*) is een informatief en prikkelend boek, op sommige punten verrassend gedetailleerd, op andere vaag, en hier en daar aantoonbaar onjuist. De auteur doet zijn opzienbarende mededelingen over de gebeurtenis in 1849 op Het Loo terloops – als vanzelfsprekend, alsof hij als ingewijde met andere ingewijden praat.

Ingewijd was hij zeker. *Homme Ernstma* bleek, toen ik hem in 1998 in een bejaardenhuis in Heerenveen ontmoette,³ de *nom de plume* van jhr. dr. Feyo Sixma baron van Heemstra, geboren in 1916. Een beminnelijke oude heer die in Utrecht en in Parijs kunstgeschiedenis had gestudeerd, met geschiedenis als bijvak. Zijn promotie in 1950 in Groningen handelde over zoiets onschuldigs als de Hindelooper klederdracht. Begin jaren vijftig was hij werkzaam geweest als wetenschappelijk medewerker aan het Openluchtmuseum in Arnhem. Later werd hij leraar geschiedenis en nog later bezat hij een vertaalbureau in Brussel.

In Friesland stond Ernstma bekend als fervent Fries-gezind en als verdienstelijk schrijver. Collega-schrijvers noemden hem kortweg *de Baron*. In 1999 is hij overleden.

Zijn *Roman*, in 1998 verschenen bij de *Koperative Utsjowerij* (Coöperatieve Uitgeverij) in Bolsward, is allerminst een roman. Het is een enigszins geromantiseerde beschrijving van de werkelijkheid, eerder feitelijk dan fictief. Ernstma heeft het boek bedoeld als monument voor zijn ouders, vooral voor zijn vader, Cornelis Schelto Sixma baron van Heemstra (in het vervolg Schelto, zoals in de *Roman*).

Schelto was na een actief dienstverband bij de Cavalerie en de Militaire Inlichtingendienst de particulier secretaris geworden van koningin-moeder Emma in de periode van 1925 tot aan haar dood in 1934. Vervolgens diende hij in dezelfde functie haar dochter, koningin Wilhelmina. Hij is dat gebleven tot aan Wilhelmina's overhaaste vlucht naar Engeland in mei 1940. In de laatste jaren voor de oorlog heeft de koningin hem onheus, om niet te zeggen

³ *Het Parool*, 4 juni 1998

onbeschoft behandeld.⁴ Nog tijdens de bezetting is hij gestorven.

Eernstma heeft de *Roman* geconstrueerd als de ‘autobiographie’ van de in 1889 geboren gravin Johanna Arnolda Bernardina Schim-melpenninck (in het vervolg: Annie), zijn moeder.

Vanuit zijn sleutelpositie aan het hof kon Schelto zijn vrouw veel vertellen en dat heeft hij ook gedaan. Bij Homme Ernstma thuis – jhr. dr. Feyo Sixma baron van Heemstra zal hier in het vervolg met zijn schrijversnaam worden aangeduid – kreeg je heel wat te horen over hoe het er bij de Oranjes aan toeging.

Daar komt bij dat Annie haar eigen bronnen had aan het hof. Emma nodigde haar enkele keren per jaar samen met Schelto uit voor een privébezoek.⁵ Zo raakte Annie bevriend met de koningin-moeder en haar twee hofdames.⁶ Annie en een van die twee hofdames, freule Henriëtte van de Poll, kwamen regelmatig bij elkaar over de vloer, ook na Emma’s dood.

4 Zie ook: Fasseur I pagina 227-228

5 *Roman*, pagina 82: “Jarenlang heeft de Koningin-Moeder mij omstreeks Pasen met al mijn kinderen uitgenodigd voor een feestelijke kindermiddag.” Emma schreef Annie ook kaartjes, waarin zij haar tutoyeerde, zie Archief Sixma van Heemstra, Tresoar Leeuwarden, 114 briefwisseling, 11 januari 1929. Emma bleek goed op de hoogte van het wel en wee van Schelto’s gezin, getuige bijvoorbeeld de zinsnede in een brief van haar hand over Schelto’s oudste zoon: “Ik hoop dat Tjalling gauw beter zal zijn...” Ook feliciteert ze haar particulier secretaris met het overgaan van zijn kinderen op school, “speciaal Feyo”. (Collectie Sixma van Heemstra, nr. 189. Ingekomen brieven bij Cornelis Schelto in zijn functie van particulier secretaris van de koningin-moeder, 1927-1933, Tresoar).

6 Op 3 maart 1934 bijvoorbeeld ontmoetten Schelto en Annie op het Paleisje aan het Voorhout Emma en haar hofdame freule Henriëtte van de Poll. Het was zeventien dagen voor de dood van de koningin-moeder. Op 21 juni 1934 bezochten beide hofdames Schelto en Annie thuis aan de Haagse Koningskade. (Collectie-Sixma van Heemstra, nr. 137 en 138: Dagboeken Cornelis Schelto Sixma van Heemstra 1931-1940, Tresoar).

Op 26 november 1936 schreef Henriëtte van de Poll een brief waarin ze Schelto feliciteert met zijn verjaardag en refereert aan Annie’s ‘allervriendelijkst bezoek van l.l. vrijdag’. “Het bezoek van Annie is een grote vreugde voor mij geweest en houd ik in dankbare herinnering.”

Annie wist dus niet alleen van haar man en van een bevriende hofdame, maar ook uit eigen waarneming hoe het er aan het hof aan toe ging.⁷

Ook Schelto stond op goede voet met Henriëtte van de Poll, zoals blijkt uit de brieven die hij haar stuurde toen zij zich na Emma's dood van het hof had teruggetrokken en bij haar zuster in Zeist was gaan wonen.⁸

Annie behoorde dus tot de vertrouwde kring voor wie het hofleven weinig geheimen kende. Als zij haar zoon Feyo heeft verteld, zoals in de *Roman* wordt vermeld, dat zij wist dat Emma en Henriëtte van de Poll op de hoogte waren van de aanslag op Willem II, en dat Henriëtte haar dat zelf had toevertrouwd, dan is dat gezien de sfeer van vertrouwelijkheid die er tussen deze vrouwen heerste, aannemelijk.⁹ Naar buiten toe mag de koninklijke omgeving dan

7 Annie was ook bevriend met Johanna, de jongste zus van Henriëtte, die haar papieren nalatenschap beheerde. Met Johanna bleef Annie nadat Henriëtte was overleden, contact houden. Van Johanna kreeg zij in 1947 twee brieven, die Schelto aan Henriëtte had geschreven. (Collectie-Sixma van Heemstra, nr. 153; Dagboek Johanna Arnolda Bernardina: "Gesprekken met Vader na zijn dood 8 juni 1947-23 april 1950", d.d. 7 mei 1947, Tresoar.)

Op 14 oktober 1954 schreef Annie in haar dagboek: 'Gisteren ben ik in Zeist bij de laatste Freule van de Poll geweest, de jongste zuster die nog over is van dat grote gezin. Ze is nu ook werkelijk op haar beurt oud geworden, en ze begint hoe langer hoe meer op Freule Henriëtte van de Koningin-Moeder te lijken. Al dat vertrouwde van vroeger was nog zo om haar heen, al die herinneringen, het was weemoedig en troostrijk tegelijk.' (Nr. 156, pagina 135)

In mei 1957 ging Annie voor het laatst op bezoek bij de jongere freule Van de Poll. (nr. 157, pagina 124)

8 Uit een brief van Schelto aan freule Henriëtte van de Poll, d.d. 5 december 1937 (die brief heeft Annie na de oorlog teruggekregen van Johanna van de Poll): "Op het bureau blijft het druk en mijn taak is niet gemakkelijk. Ik heb echter in die drie jaar [sedert hij, na Emma's dood, particulier secretaris van Wilhelmina was geworden] in veel leren berusten en kan niet meer doen dan te trachten de belangen van vorstin en vorstenhuis te behartigen." En op 22 mei van dat jaar: "Mijn werk wordt steeds drukker en ... moeilijker. Doch ik vind het een morele plicht tegenover wijlen H.M. de Koningin-Moeder om vol te houden." (Familiearchief Sixma van Heemstra, Tresoar, 197).

9 *Roman*, pagina 22

wel de zwijgplicht hebben betracht, onderling deed men dat zeker niet. Al in 1880 schreef Henriëtte aan haar ouders: “Het aardige aan dit hof is dat men onder elkaar alles vrij bespreekt, maar nooit iets buiten af vertelt.”¹⁰

Het fundament van het boek, zei de schrijver, vormen zijn eigen herinneringen, mondelinge mededelingen van zijn moeder, en schriftelijke herinneringen van beide ouders. Die laatste bevinden zich in het *Frysk Histoarysk en Letterkundich Sintrum Tresoar* in Leeuwarden.

Maar dat maakt de *Roman* nog geen onomstreden bron, zo waarschuwde NRC-columnist Jérôme Heldring in een bespreking: “Niet alleen verkeert de lezer in onzekerheid wat, in die ‘autobiografie’, opgetekend is uit wat de zoon zich herinnert van de verhalen van zijn moeder, wat uit de geschreven herinneringen van de moeder zelf, en wat uit de meest directe bron: de dagboeken van zijn vader, maar ook uit zijn herinneringen zelf, en zeker herinneringen van herinneringen, een notoir kwestieuze bron. Dagboeken zijn trouwens ook niet altijd betrouwbaar.”¹¹

Toch is een aantal van deze herinneringen wel na te trekken. In zijn studie over de Militaire Inlichtingendienst baseert dr. Dick Engelen bijvoorbeeld een mededeling over een Aziatische missie van Eernstma’s vader, de toenmalige luitenant Cornelis Schelto Sixma baron van Heemstra in 1912, op de *Roman* en benadrukt vervolgens: “Hoewel deze memoires een zeer persoonlijk document vormen, bevat het (sic) zoveel controleerbare gegevens, dat het verhaal over de Aziatische missie plausibel kan worden geacht.”¹² In

10 Hermans I, pagina 146

11 NRC Handelsblad, 4 september 1998

12 Engelen, pagina 17

Tresoar in Leeuwarden treft men in Schelto's papieren het uitvoerige verslag aan van die missie.

Schriftelijke bronnen voor de *Roman* kan men daar controleren. Zijn de dagboeken van de vader meestal niet veel meer dan uitgebreide agenda's, de dagboek aantekeningen van de moeder vormen een omvangrijk en ontroerend *document humaine*, waarin een ontwikkelde, kunstzinnige vrouw in correspondentie treedt met haar overleden echtgenoot en met hem het heden en opnieuw het verleden beleeft. De dagboeken zijn duidelijk niet bedoeld voor publicatie, en regelmatig toont Annie zich tijdens het schrijven ervan bezorgd, dat zelfs haar kinderen deze ontboezemingen bij haar leven zullen lezen. De aantekeningen zijn ongetwijfeld oprecht. Maar dat doet natuurlijk niets af aan Heldrings opmerking over het notoir kwestieuze karakter van herinneringen in het algemeen.

Naast de dagboeken is er een uitgebreide briefwisseling tussen de echtelieden, waarin Heldrings bezwaar over herinneringen niet speelt: hier worden belevenissen heet van de naald beschreven. Ook kan men in Leeuwarden brieven van en aan leden van de hofhouding en van koningin-moeder Emma raadplegen.

Homme Ernstma heeft zich door de dagboeken van zijn moeder zichtbaar laten inspireren, maar feiten en data ontleent hij, behalve aan zijn geheugen, eerder aan de agenda's van zijn vader en aan de briefwisseling. Toch ondersteunen de dagboeken van zijn moeder op punten de *Roman*. En voor zover ik heb kunnen vaststellen, zijn ze er nergens mee in strijd. Hij is niet alleen romancier, maar ook historicus. "Ik sta in voor de historiciteit van het boek," verzekerde hij me.

Tijdens ons gesprek bleek Ernstma vooral geïnteresseerd in mijn antwoord op de vraag of hij in de *Roman Hagois* de sfeer in het voor-

oorlogse Den Haag wel goed had getroffen. Daarmee bedoelde hij: op de manier van Couperus, een schrijver die hij mateloos bewonderde. Omdat ik mijzelf niet beschouw als een kenner van Couperus, laat staan van vooroorlogs Den Haag, hield ik me op de vlakte. Wel zei ik hem naar waarheid dat ik zijn boek in één ruk heb uitgelezen, en niet alleen vanwege hetgeen hij over het gebeuren op Het Loo in 1849 beweert. Het is nou eenmaal meeslepend geschreven.

“Ik heb het een jaar of wat geleden geschreven,” vertelde hij. “Afgelopen jaar (i.e. 1997) is het uitgetikt. Het moet nu maar, dacht ik, dadelijk ben ik dood.”¹³

Voordat de definitieve versie werd uitgetikt, bestond het manuscript al zeker tien jaar. Dat blijkt uit een gesprek dat de journalist Willem Oltmans in 1987 voerde met schrijver/uitgever Wim Hazeu: “Hij vertelde (...) sensationeel materiaal over de Oranjes in bezit te hebben gekregen, namelijk de documenten van ene baron Sixma van Heemstra (...) Hij noemde het materiaal ‘hot stuff’. Koning Willem III had op Willem II geschoten en deze laatste was aan zijn verwondingen overleden. Koning Willem II [moet zijn: Willem III] had paleis Het Loo als een bordeel gebruikt. Van Heemstra nam met zijn boek wraak op het feit dat koningin Wilhelmina zijn vader, die haar particulier secretaris was, niet mee naar Londen wilde hebben.”¹⁴

Dat was redelijk samengevat wat Van Heemstra had geschreven – met als uitzondering de vergissing Willem II-Willem III – en waarom hij dat had gedaan.

Uit Oltmans’ notitie blijkt dat de schrijver zijn manuscript al in 1987 aan tenminste één uitgever ter hand had gesteld, maar dat tien

¹³ Een jaar na ons gesprek is hij gestorven.

¹⁴ Oltmans, pagina 103

jaar lang, van 1987 tot 1997, geen enkele uitgeverij er haar vingers aan had durven branden – hoe ‘sensationeel’ ze het ook vonden.¹⁵ Totdat in 1997 de Koperative Utjowerij in Bolsward het boek wel dorst uit te geven.

“Ik heb de publicatie als een plicht gevoeld,” zei Eernstma. “Het boek is gebaseerd op hetgeen mijn moeder me verteld heeft en vooral op wat zij en mijn vader hebben opgeschreven. Wat ik aan haar geschreven nalatenschap vooral heb veranderd, is de stijl. Ik ben zo veel mogelijk Couperus gevolgd.” Aan het eind van het gesprek zei hij: “Ik zou er wel prijs op stellen als ze me zouden zien als een tweede Louis Couperus.”

Dat ik vooral belang stelde in de door hem beschreven koningsmoord op Het Loo, verbaasde hem hogelijk. Kloppen de feiten, wilde ik weten, zitten daar geen verzinsels tussen? “Ze kloppen wel,” zei hij, “al heb ik de figuur van Van ’t Sant, de particuliere veiligheidsadviseur van koningin Wilhelmina, wel een beetje gebruikt. Over hem heb ik wel dingen geschreven die ik niet helemaal zeker weet. Zo kan ik de daders van de aanslag op Willem Lodewijk, een Veluwse keuterboer, niet aanwijzen.”

Later, nadat ik over de *Roman* had geschreven in *Het Parool*, belde hij op en vroeg waarom juist de koningsmoord zoveel aandacht had gekregen: “Die geschiedenis is toch algemeen bekend. *Willem III heeft zijn vader doodgeschoten en is naar Engeland gevlucht. Willem II is naar Tilburg gebracht en daar is de dood geconstateerd. Vervolgens is de zaak met man en macht in de doofpot gestopt.*”

Toen ik bestreed dat zulke beweringen gemeengoed zijn – integendeel, bij de doorsnee-Nederlander baren ze nog steeds opzien –

15 Het manuscript is eerder door de uitgeverijen Manteau in Brussel en L.J.Veen in Amsterdam geweigerd. (Tresoar Leeuwarden, Familiearchief Sixma van Heemstra, nummer toegang 335-01, inventarisnummer 433).